УДК 808.3-541.42:800.23

СКЛАДНО-СУФІКСАЛЬНІ ІМЕННИКИ З АБСТРАКТНИМ ЗНАЧЕННЯМ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ XI – XVIII СТ. (СТРУКТУРИ З ПЕРШИМ СУБСТАНТИВНИМ КОМПОНЕНТОМ)

Ліпич В.М., аспірант

Запорізький державний університет

У статті на матеріалі пам'яток української мови XI – XVIII ст. висвітлюється динаміка складно-суфіксальної деривації абстрактних іменників з першим субстантивним компонентом.

Складно-суфіксальні іменники, структурні типи, словотвірне значення, форманти, продуктивність, динаміка.

Липич В.Н. СЛОЖНО-СУФФИКСАЛЬНЫЕ ИМЕНА СУЩЕСТВИТЕЛЬНННЫЕ С АБСТРАКТНЫМ ЗНАЧЕНИЕМ В УКРАИНСКОМ ЯЗЫКЕ XI – XVIII СТ. (СТРУКТУРЫ С ПЕРВЫМ СУБСТАНТИВНЫМ КОМПОНЕНТОМ) / Запорожский государственный университет, Украина.

В статье на материале памяток украинского языка XI – XVIII ст. рассматривается динамика сложно-суффиксальной деривации абстрактных имен существительных с первым субстантивным компонентом.

Ключові слова: сложно-суффиксальные имена существительные, структурные типы, словообразовательное значение, форманты, продуктивность, динамика.

Lipych V.N. COMPLEX- SUFFICSIAL NOUNS WITH ABSTRACT MEANING IN UKRAINIAN LANGUAGE OF XI – XVIII CENTURIES (STRUCTURES WITH FIRST SUBSTANTIVE COMPONENT) / Zaporizhzhya state university, Ukraine.

Ihe dunamics of complex suffix derivation of abstract nouns wifh the first substantivising component on the base of Ukrainian folk dokuments of XI – XVIII centuries are exposed in the article.

Compleks suffix nouns, structural tupes, wordborming, productiviraly, dynamigs.

Серед складно-суфіксальних іменників з абстрактним значенням окрему групу становлять деривати з першою субстантивною основою, які посідають вагоме місце серед досліджуваних одиниць з огляду на їх загальний обсяг. Зазначені композити в обстежених пам'ятках XI-XVIII ст. представлені двома групами відповідно до основного поділу всіх похідних цього способу словотворення: структури з опорним дієслівним та опорним іменниковим компонентом.

До абстрактних належать іменники, які вказують на внутрішні почуття та душевний стан людини, на розумові категорії, психіку, на якості та дії, процеси, стани, часові й просторові поняття [9, 31]. "Складні абстрактні іменники" [9, 100] вже були предметом опрацювання на матеріалі сучасної української мови [5], а також на матеріалі староукраїнських пам'яток XIV - першої половини XVII ст. [9]. Однак динаміка складно-суфіксальної деривації іменників цієї тематичної групи на різних етапах староукраїнсьскої мови на сьогодні вивчена фрагментарно.

Із великої кількості суфіксів, за допомогою яких виникали деривати з абстрактним значенням, у творенні складно-суфіксальних іменників відповідної семантики брали участь лише такі форманти: **-ик (-ник;-еник); -тик(-тык); -ьство; -ість.**

1. Суфікс -ик. Формант – **ьје** в праслов'янській мові творив n.abstrakta середнього роду [6, 24]. На базі суфікса – **ьје** виникли його варіанти – **тьје; - е(н)је.** Вони генетично опираються на первинні пасивні дієприкметники минулого часу на – **(е)n** чи - **t** – [7, 45; 8, 25]. Виабстрагувані суфікси – **t-ьје, - n-ьје** функціонально не відрізнялися від свого джерела [див.:11, 85].

1.1. Складно-суфіксальні іменники з опорним вербальним компонентом і суфіксами -ик (-ник; -еник); -тик(-тык) вказували на дію чи стан, названі дієслівною основою й конкретизовані в першій основі складення. Творення дериватів зі структурою, що поєднувала в собі субстантивно-вербальні основи, базувалося на об'єктних підрядних відношеннях між частинами мотивуючого словосполучення, наприклад: ***мѣхопроданикъ ← продати мѣхъ; иконописаникъ ← писати иконы; землемѣрникъ←мѣрити землю.*** При творенні іменників абстрактної дії безпосередньо від словосполучень відбувається лише склеювання елементів словосполучення в одне слово з одночасним

абстрагуванням значення дії. У такий спосіб композитний іменник стає виразником значення дії, реалізованої словосполученням [5, 154].

Окремі композити цього типу сфомувалися ще в праслов'янський період, звідки їх успадкувала давня руськоукраїнська мова, наприклад: ***krъvolitьje*** (ЭССЯ 13 63) "кровопролиття, різня", утворене шляхом складення ***kru/ *krъve i *litьje*** від дієслова ***liti***; ***kuropěpьje*** (ЭССЯ 13 127) "час, коли співають півні" – складення ***kurъ і *pěpьje*** тощо.

Походження багатьох складних іменників зазначеної семантики дослідники пов'язують з калькуванням іншомовних утворень, здебільшого давньогрецьких, наприклад: ***благодѣяние, благолѣпиє, благонравиє*** [1, 137].

В обстежених джерелах давньої руськоукраїнської мови XI-XIII ст. розглядані похідні представлені досить об'ємною групою лексики, наприклад: ***благотвореникъ*** (XI/XIII-XIV СДЯ I 177) "здійснення добрих вчинків"; ***благодарикъ*** (177) " дар, що посланий зверху, благодать"; ***боговидѣникъ*** (254) "бачення Бога"; ***братолюбикъ*** (309) " любов до брата; любов до ближнього"; ***бъльванотвореникъ*** (328) "створення ідолів"; ***винопитькъ*** (433) "споживання вина"; ***волозаклаиикъ*** (468) "принесення в жертву бика"; ***грѣхопадениkъ*** (II 398) "вчинок, порушення релігійних заповідей"; ***дароприношеникъ*** (II 430) "принесення дарів"; ***дѣтотвореникъ*** (XI III 168) "народження дітей"; ***зълобидѣржаникъ*** (412) "помста"; ***зъловидѣньkъ*** (414) "бачення будь-якого зла"; ***коумирослуженикъ*** (IV 328) "служіння ідолам"; ***куроглашеникъ*** (IV 340) "час, коли співають півні"; ***блгодарикъ*** въздадимъ (1037-1050/ СлІл 94); ***свѣтолитикъ*** (1097 Ср III 294) "світло"; наставшю празднику ***дрѣвонесению*** (XI/XVI ИФ 280); мѣсто угодно на ***градовзятие*** (456); ***зоубояденїе*** (УВ 15); ***тѣлолѣганикъ*** (XII Ср III 1079) "лежання на підлозі чи на землі"; ***отчелюбие*** (XII-XIV/XV Сл РЯ XIV 63) " любов до свого батька, шанування батьків"; бо бяше ***кумиротворенью*** (1118/1377 ПВЛ 92); ***тѣлописаникъ*** (1280 Ср III 1093) "зображення тіла"; ***блговѣрья*** твоего ради (ЛГВ 922); ***псалмопѣние*** пояше (XIII/XVI КП 17).

Окремі складно-суфіксальні іменники містили в собі формант – **икъ** як елемент надлишковий, причому цей суфікс міг приєднуватися до основи, яка мала в своїй структурі близький за значенням формант, наприклад: ***страньнолюбьствикъ*** (XII Ср III 539) "приймання чужоземців". Такі нашарування суфікса – **икъ** на формант –**ство** дали складний суфікс –**ствикъ** [2, 140].

Аналізовані складно-суфіксальні іменники творилися шляхом додавання словотворчих суфіксів до дієслівних основ з інфінітивними показниками –и; -а; -**ѣ** або таких, що закінчувалися на кореневий приголосний.

У цей період у формантах – **никъ; -еникъ; -аникъ; -тикъ (тькъ)** фіксуються вже певні фонетичні зміни, які в сучасній українській мові стали нормативними. Після повної редукції надкороткого [и] ([ь]) приголосні перед давнім простим суфіксом **–икъ (ькъ)** продовжилися в результаті уподібнення наступного [j] до попереднього м'якого приголосного [1, 65; 4, 46]. Завершився такий процес, очевидно, не раніше XIII ст. Староукраїнські пам'ятки відбивають його, починаючи з XIV ст.: ***богомоллє, повеленню*** [4, 46]. Однак під впливом книжної традиції в пам'ятках XIV – сер. XVI ст. зберігається традиційне написання розгляданих формантів і в нових похідних: со ***благословениемъ*** его творити (1322 П 22); ***Богоявлѣньє*** (1395 ССУМ I 105) "назва церковного свята, також календарна дата"; ***Благовѣщенїє*** (1409 97) "назва храму, монастиря на честь церковного свята"; съ ***блгодарєнїемъ*** … ѡт въсєго ср҃дца (1430 Рус 87); ***чоломбитьє*** (1449 ССУМ II 547) "прохання, просьба"; ***доброданіє*** (1458 I 306) "добродіяння, благодіяння". Продуктивність згаданих суфіксів у сфері складно-суфіксальної деривації на цьому етапі розвитку української мови була невисокою. Утворення ж монокореневих іменників з цими формантами трапляються в збережених писемних пам'ятках досить часто [див.: 3, 102-103].

Значне поповнення кількісного і якісного складу похідних аналізованої структури засвідчують обстежені пам'ятки др. пол. XVI-XVII століття, наприклад: ***блгополѹчєнїє*, цастьє** (1586 ЗизЛекс 26); ***злорєчєнє*** (40); ***дрєводѣланіє,*** тєсєльство (42); ***злополѹчєніе*, нє цастьє** (49); ***міротворєнїє*, того свѣта** створєнє (56); в союзє любви ***братолюбия*** (1591 ПФ 100); ***зємлємѣрїє*** (1627 БерЛекс 43); ***славолюбїє*** (115); ***страннолюбїє*** (122); ***ѡбразописанїє*** (148); глядят(ъ) ***блудодѣлнїа*** (1659 Гал 180); читай на ***бг҃оявленїє*** (226); ***грѣхопаденїя*** кто разумѣєтъ (376); ***зємлємѣриє*** (сер.XVII СлЛекс 206); ***колѣнноломлєниє*** (210); ***иконописаниє*** (211); ***слєзотєчєниє*** (222); ***мєдодѣланїє*** (226); ***мѣхопроданїє*** (358); ***благодарєнїє*** (426); ***благополучєнїє*** (427); ***богоносїє*** (429); ***боговидѣнїє*** (429); ***брадоносїє*** (430); ***власопадєнїє*** (434); ***лихоимѣнїє*** (464); ***народовѣщанїє*** (472); ***нравохулєнїє*** (478); ***нравоучєнїє*** (478); ***оузлоношєнїє*** (521); ***идолослужєнїє*** (сер.або др. пол. XVII Син 99); ***смѣхотворенїє*** (102); ***рукодаванїє***

(102); ***главоболїѥ*** (107); ***сластолюбїѥ*** (109); ***зємлємѣрїѥ*** (109); ***лихоимѣнїѥ*** (117), ***мѣлоугодїѥ*** (123); ***смертоносїѥ*** (128); ***нравоучєнїѥ*** (131); ***чревоѡбядєнїѥ*** (134); ***пѣтоглашєнїѥ*** (о куръѣхъ) (137); ***словоположєнїѥ*** (151); ***пѣснопѣнїѥ*** (151); ***домоправлєнїѥ*** (154); в повсєднєвныхъ ***грѣхотворєніях*** прѣбывати (к. XVII – п. XVIII КЗ 106); і в часъ ***дѣторождєнии*** (106) та ін.

Наведені деривати продовжують активно функціонувати й у староукраїнській літературно-писемній мові XVIII ст. Здебільшого це складні іменники, успадковані з мови попередніх століть, нові утворення фіксуються рідко, наприклад: ***землеописанію*** всероссійской имперіи (к.XVIII ОЛУ 33); дѣлая тягостію сею ***нравоученіе*** (199); презвитер цр҃кве ***Благовѣщенія*** споѵѣщалъ (1708 ДНМ 32); поити мнѣ до ктиторки на ***маслосвятие*** (1715 78); на ***Богоявлєниє*** г̃днє явитися (1756 ДДГ 284); сокровище ***богоѵѣдѣнія*** открывши (1766 Ск І 133); во храмъ есть ***жертвоприношеніе*** (169); главнѣйшее ***идолочтеніе*** (213); в собственном его ***домостроеніи*** пребывалъ (221); дышущая ***столпотвореніем*** (321); есть то ***грѣхопаденіе*** (354) тощо.

Як видно з наведеного матеріалу, цей структурно-семантичний тип складно-суфіксальних іменників абстрактного значення був досить продуктивним протягом усього розгляданого періоду розвитку української мови.

1.2. Складно-суфіксальні іменники з опорним субстантивним компонентом і суфіксом –икъ називали якість, явище чи стан, які характеризувалися наявністю того, що названо в опорній основі й конкретизовано в першій основі складення. Творення композитів зі структурою, що поєднувала в собі дві субстантивні основи, базувалось як на об'єктних підрядних відношеннях між частинами мотивуючого словосполучення (***звѣздозаконикъ*** ← ***законъ звѣздъ***), так і на сурядних зв'язках між словами в словосполученні (***злохитрикъ*** ← ***зло і хитрость; зломудрикъ*** ← ***зло і мудрость***).

Початок цьому структурному типу поклали складні іменники, які сформувалися ще в праслов'янський період, наприклад: ****lixolětьje*** **(ЭССЯ 15 93) "**лихі часи, лиха година" **(**складення ****lixo*** та ****lěto***, оформлене суфіксом **–ьje).** У пам'ятках давньоруської доби зафіксовано невелику кількість композитів цього типу, наприклад: ***баснословикъ*** (XI/XIII-XIV СДЯ І 106) "казки, міфи"; ***богобоязникъ*** (168) "набожність"; ***боговѣрикъ*** (255) "віра в Бога, набожність"; ***звѣздозаконикъ*** (III 362) "астрономія"; ***лъжесловикъ*** (IV 440) "брехня"; ***злохитриемъ*** падоста (XI/XVI ИФ 226); ***срамословикъ*** (XI Ср III 476) "непристойна мова"; ***съмѣреномѫдрикъ*** (XII Ср III 763) "поєднання мудрості та покори"; врагъ обрѣтъ своего ***зломудріа*** (XIII/XVI КП 163); ***языкоболѣзникъ*** (XIII Ср III 1646) "нестриманість мови". У староукраїнській мові XIV - сер. XVI ст. аналізований структурний тип представлений композитом ***середопостье*** (1498 ССУМ II 339) "середопістя, середина посту".

Значно більше таких похідних фіксується в писемних джерелах української мови другої половини XVI-XVII ст. Багато з них успадковані з попередніх століть, наприклад: ***баснословїє*** (1586 ЗизЛекс 28); ***звѣздозаконїє*** (1627 БерЛекс 38); ***смѣрєномѫдрїє*** (119); ***звездозаконїѥ*** (сер. або др. пол. XVII Син 98). Разом з тим у мові з'являються нові складні деривати: ***блꙗдословїє*** (1586 ЗизЛекс 29); нєвѣдущє в ***бг̃ословіи*** (ПФ 1592 107); ***звѣздословїє*** (1627 БерЛекс 38); ***гортаноустїє*** (сер.XVII СлЛекс 150); ***жєлудоѡбразїѥ*** (209); ***волхвожрєбиѥ*** (376); ***умосмрадиѥ*** (297); ***звѣздословїѥ*** (сер. або др. пол. XVII Син 98); ***славоужасїѥ*** (106); ***срамословїѥ*** (108).

Складно-суфіксальні іменники з розгляданими формантами зустрічаються в староукраїнській літературно-писемній мові XVIII ст.: не презирай ***баснословія*** (1766 Ск І 107); должность ***богословіи*** получилъ (131); наполненныя ***благощастіем*** ликовала (186).

2. Суфікс –ств(о) (-ьство). Одним із продуктивних формантів, який брав участь у творенні складно-суфіксальних іменників абстрактного значення протягом писемного періоду розвитку української мови, був суфікс **–ств(о) (-ьство)**. Стосовно цього форманта В.Вондрак висловив гіпотезу, що він є сполученням продуктивного прикметникового суфікса **-ьsk-** та іменникового – **tvo** [12, 592-593]. Новостворений формант **–ьstvo** витісняє уже в праслов'янську добу архаїчний **–tvo**, який у функціональному плані був ідентичний до **–ьstvo** [6, 48]. Суфікс **–ьstvo** у праслов'янській мові творив n.abstrakta, у тому числі й складні найменування, наприклад: ****čarodějьstvo*** (ЭССЯ 4 24) "чаклунство".

2.1. Складно-суфіксальні іменники з опорним вербальним компонентом і суфіксом –ьство часто фіксуються пам'ятками XI-XIII ст., наприклад: ***благочиньство*** (XI/XIII-XIV СДЯ І 215) "дотримання встановлених правил"; ***богобоязньство*** (215) "набожність"; ***боголюбьство*** (260) "любов до Бога"; ***братоубииство*** (XI 310) "вбивство брата"; ***древодѣльство*** (XII III 81) "робота по дереву, обробка дерева"; ***доушегубьство*** (108) "вбивство"; ***человѣколюбьство*** (XI Ср III 1491) "любов до ближнього"; разумѣв беспрестанное ***мятежелюбьство*** (XI/XVI ИФ 465); ***лихоимством*** въсхитится (УВ 79);

Мьстиславъ начаста жити в ***братолюбьствѣ*** (1118/1377 ПВЛ 149); ***страньноприимьство*** (1284 Ср III 540) “приймання чужоземців”.

У писемних джерелах XIV - сер. XVI ст. трапляються складні іменники, успадковані з давньої руськоукраїнської мови, наприклад: въ ***боголюбьство*** на вѣки єсть (1302 П 19); ***доушєгубство*** (1447 ССУМ I 333) “душогубство”. Також наявні деривати, яких не було в обстежених джерелах попередніх періодів: привернулъ его к ***конокормству*** (1389 П 103); ***роукоимъство*** (XV ССУМ II 307) “грошова порука, грошове забезпечення”. Продуктивність суфікса **-ство** при творенні складно-суфіксальних іменників з абстрактним значенням у цей період була досить обмеженою. Це, очевидно, пояснюється тим, що імена на **–ств(о)** характеризуються яскравим стилістичним маркуванням: вони зустрічаються переважно в книжних стилях окремих слов’янських мов, які розвивалися під прямим чи побічним впливом старослов’янської мови [див. 8, 115].

В обстежених джерелах другої половини XVI - XVII ст. значно поповнився кількісний склад розгляданих композитів, наприклад: страсть єго ***златолюбства*** была (1616 ЄУС 270); для нєзбожного ***дѣтоубійства*** (467); ***злоимство*** (1627 БерЛекс 39); ***радостотворство*** (104); ***братоубивство*** Сѣтополково єст (XVII ФС 69); ***дрєводѣлъство*** (сер. XVII СлЛекс 193); ***чл҃коубийство*** (219); ***блудодѣйство*** (259); ***людокупство*** (262); ***матєроубийство*** (264); ***вѣнцєносство*** (404); ***благоимство*** (427); ***богоборство*** (429); ***народоводство*** (472); ***смѣхотворство*** (сер. або др. пол. XVII Син 171); ***лихоимство*** (177); потрєбноє рємєсло єст и ***коновалство*** (к.XVII КЗ 134).

Нові деривати фіксуються й писемними джерелами староукраїнської мови XVIII ст., наприклад: большимъ количеством в ***хлѣбопашествѣ*** были (к.XVIII ОЛУ 31); в ***пчеловодствѣ*** работали (31); в ***скотоводствѣ*** работали (31); препятствуютъ ***судоходству*** (32); новаго ***плододѣйства*** (1766 Ск I 180); ***лихоимство*** злое дому своему заподеялъ (224).

2.2. Складно-суфіксальні іменники з опорним субстантивним компонентом і суфіксом –ьств(о) нечасто трапляються в пам’ятках давньоруської доби, наприклад: ***богобоязньство*** (XI/XIII-XIV СДЯ I 253) “набожність”; ***звѣрообразьство*** (III 365) “жорстокість, подібність до звіра”; ***зълохытрьство*** (425) “брехня”; ***любомоудрьство*** **(**IV 472) “мудрість”; ***любопѣрьство*** (474) “нахил до суперечок”; ***съмѣреномѫдрьство*** **(**XI Ср III 764) “поєднання мудрості та покори”.

У пам’ятках подальших періодів також фіксується досить обмежена кількість складних іменників з опорною іменниковою основою і суфіксом **–ств(о)**. В основному трапляються випадки, коли композитні іменники з цим формантом позначають ознаки людей як здатність до певних дій, наприклад: ***свѣздозорство*** (сер. або др. пол. XVII Син 98); ***ласкосєрдство*** (153); ***красомовство*** заїсте того ж подобенства (к. XVII КЗ 24); справить такимъ ***злонравство*** (56).

3. Суфікс –ость. Про час виникнення слов’янського форманта **–ostь** є різні думки. Одні вчені відносять його до праслов’янських утворень [11, 650-651; 1, 129], інші вважають, що він сягає ще індоєвропейської доби [6, 52]. Суфікс **-ость** був дуже продуктивним у твореннях простих абстрактних іменників від прикметникових основ як у праслов’янській, так і в окремих слов’янських мовах [1,129]. Але, за нашими даними, у сфері складно-суфіксальної деривації імен з абстрактним значенням цей формант характеризувався найменшою продуктивністю.Трапляються лише поодинокі композитні утворення з суфіксом **–ость** у пам’ятках XVII ст., наприклад: уставичне на ***богомисльности*** (1618 БШ 210); помстится Хс̃ г̃(с)дь и за ***памятозлобности*** (к. XVII КЗ 303).

Отже, у процесі тривалого розвитку в українській мові сформувалася високопродуктивна система творення складно-суфіксальних іменників з абстрактним значенням. Більшість із цих лексем творилася за допомогою суфіксів **–ик, -ник, -еник, –тик,** які служили основними засобами творення назв абстрактної дії. Менший за продуктивністю суфікс **–ств(о) (–ьство)** в розгляданих композитах виражав значення абстрактної якості здебільшого через характеристику ознак як прояву певної дії. Суфікс **–ьство** в мові давньоруської доби творив складні іменники з тим же значенням, що й суфікс **–ик**. Про це свідчить наявність у пам’ятках XI-XIII ст. словотворчих синонімів типу ***богобоязньство - богобоязник; съмѣреномѫдрьство - съмѣреномѫдрик; зълохытрьство – зълохытрик.***

Найменшою продуктивністю відзначався суфікс **–ость**. Цей формант служив засобом вираження абстрактної якості в складно-суфіксальних іменниках, структура яких поєднувала в собі субстантивно-субстантивні основи.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ДЖЕРЕЛ

БерЛекс Лексикон славенороський Памви Беринди. / Надрук. з вид. 1627 року фотомех. способом. Підгот. тексту і вступна стаття В.В.Німчука.- К.: АН УРСР, 1961. - 272 с.

БШ	Пам'ятки братських шкіл на Україні (кінець XVI – початок XVII ст.).Тексти і дослідження. – К.: Наукова думка, 1988. – 534 с.
Гал	Галятовський Іоаникій. Ключ розуміння. / Підг. до видання І.П.Чепіга. – К.: Наукова думка, 1985. – 448 с.
ДДГ	Ділова документація Гетьманщини XVIII ст.- К.: Наукова думка, 1992. – 556 с.
ДНМ	Ділова і народно-розмовна мова XVIII ст / Підг. до видання В.А.Передрієнко. - К.: Наукова думка, 1976. – 238 с.
ЄУС	Єу(г)ліє учителное…/ Перекл. М.Смотрицький. – Єв'є, 1616. – 552 с.
ЗизЛекс	Лексис Лаврентія Зизанія. Синоніма славенороссkая. / Підг. текстів, пам'яток і вступ. статті В.В.Німчука. - К.: Наукова думка, 1964. - 204 с.
ИФ	Мещерский Н.А. История иудейской войны Иосифа Флавия в древнерусском переводе. – М.: АН СССР, 1958. - 578 с.
КЗ	Зиновіїв К. Вірші. Приповісті посполиті. / Підгот. тексту І.П.Чепіги. - К.: Наукова думка, 1971. - 390 с.
КПП	Абрамович Д. Києво-Печерський патерик. - К.: Час, 1991. - 280 с.
ЛГВ	Галицько-Волинський літопис. / Полное собрание русских летописей. Т.2. Ипатьевская летопись. - М.: Изд-во вост. л-ры, 1962. – С.715-938.
ЛОстр	Бевзо О.А. Львівський літопис і Острозький літописець. - К.: Наукова думка, 1970. – 199 с.
ОЛУ	Описи Лівобережної України кінця XIII-початку XIX ст. - К.: Наукова думка, 1997. – 372 с.
П	Грамоти XIV ст. / Упорядкування, вступ. стаття і комент. М.М.Пешак. - К.: Наукова думка, 1974. – 255 с.
ПВЛ	Повість временних літ за Лаврентіївським списком. / Полное собрание русских летописей. Т.1. Лаврентьевская и Суздальская летопись по академическому списку. - М.: Изд-во вост. л-ры, 1962. – С.1-286.
ПФ	Першодрукар Іван Федоров та його послідовники на Україні. XVI- перша пол.XVII ст. / Збірник документів. - К., 1975.
Рус	Українські грамоти XV ст. / Підгот.тексту, вст. стаття і комент. В.М.Русанівського. - К.: Наукова думка, 1965. - 163 с.
СДЯ	Словарь древнерусского языка (XI-XIV вв.). - М.: Наука, 1989 –1991. – Т.1-4.
Син	Синоніма славенороссkая. Лексис Лаврентія Зизанія. / Підг. текстів пам'яток і вступ. статті В.В.Німчука. - К.: Наукова думка, 1964. - 204 с.
Ск	Сковорода Г. Повне зібрання творів. - К.: Наукова думка, 1973. – Т.1-2.
СлІл	Молдаван А.М. Слово о законе и благодати Илариона. – К.: Наукова думка, 1984. - С.78-196.
СлЛекс	Лексикон латинський Є.Славинецького. Лексикон словено-латинський Є.Славинецького та А.Корецького-Сатанівського. / Підг. до вид. В.В.Німчук. - К.: Наукова думка, 1973. – 540 с.
СлРЯ	Словарь русского языка XI - XVII вв. - М.: Наука, 1975 – 1990. – Т.1-17.
Ср	Срезневский И.И. Материалы для словаря древнерусского языка. Сост. И.И.Срезневский. - Спб., 1893 – 1912. – Т.1-3.
ССУМ	Словник староукраїнської мови XIV - XV ст. - К.: Наукова думка, 1977 – 1978. – Т.1-2.
УВ	Устав князя Володимира Святославича. / Древнерусские княжеские уставы X I- XV вв. Изд. подг. Я.Н.Щапов. - М.: Наука, 1976. – С.12-84.
ФС	Феодосій Софонович. Хроніка з літописців стародавніх. / Підг. тексту і передмова Ю.А.Мицика, В.М.Кравченка. - К.: Наукова думка, 1992.
ЭССЯ	Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд. / Под ред. О.Н.Трубачева. – М.: Наука, 1974 – 1990. – Т.1-17.

ред. О.Н.Трубачева. - М.: Наука, 1974 –1990. – Т.1-17.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бевзенко С.П. Історична морфологія української мови. - Ужгород: Закарпатське обласне видавництво, 1960. - 415 с.
2. Білоусенко П.І. Питання словотвірної потенції і реалізацій формантів (на матеріалі суфіксів –ие та -ство / Нова філологія. – 2000. -№1(9). – Запоріжжя: ЗДУ, 2000. – С.135-155.
3. Гумецька Л.Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV - XV ст. - К.: АН УРСР, 1958. - 298 с.
4. Жовтобрюх М.А., Волох О.Т., Самійленко С.П., Слинько І.І. Історична граматика української мови. – К.: Вища школа, 1980. – 318с.
5. Клименко Н.Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. - К.: Наукова думка, 1984. – 251с.
6. Мартынов В.В. Праславянская и балто-славянская деривация имен. – Минск: Наука и техника, 1973. – 59 с.
7. Мейе А. Общеславянский язык. - М.: Изд-во иностранной литературы, 1951. – 491 с.
8. Николаев Г.А. Русское историческое словообразование. - Казань: Изд-во Казанского университета, 1987. - 151с.
9. Полюга Л.М. Українська абстрактна лексика XIV – першої половини XVII ст. – К.: Наукова думка, 1991. – 236с.
10. Русская грамматика: Т.1. - М.: Наука, 1980. - 783 с.
11. Sławski F. Zarys słowotwyrstwa prasłowiańskiego /Słownik prasłowiański. – Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk. Tom 1-3. 1974-1979.
12. Vondrak V. Vergleichende slavische Grammatik. – Göttingen, 1924.